MIELIPIDE

Konsulteilta tilataan karttoja, joilla uskotellaan, että kuntamme on osa milloin mitäkin kaarta, käytävää tai innovaatiokeskittymien strategista liittoumaa. **HANNU KATAJAMÄKI VIERASKOLUMNISSAAN**

LUKIJALTA

Kyseenalaista peliä lohella

Julkkikset ja puolueettomina tutkijoina esiintyvät virkistyskalastuksen edustajat haluavat järjestää Suomen lohenkalastuksen uudelleen. Heidän perustelunsa vaihtuvat tilanteen mukaan, mutta tavoitteena on jo vuosien ajan ollut lohenkalastuksen siirtäminen rannikolta pohjoisen jokiin.

Heidän mielestään lohella on arvoa vain elämyskalana. Keskusteluun liittynyt ympäristöministeri Ville Niinistö näkee Suomen kahdessa miljoonassa virkistyskalastajassa houkuttelevan äänestäjäpotentiaalin.

Niinistön vaatimus siirtää Suomen kalastusasiat maa- ja metsätalousministeriöltä ympäristöministeriölle (YM) tuntuu erikoiselta, koska YM:llä on ilmeisiä vaikeuksia jo nykyisten tehtäviensä hoitamisessa. Suurimmat epäonnistumiset ovat tapahtuneet vesiensuojelussa, vaikka se on asetuksella nimetty yhdeksi YM:n ykköstehtävistä.

Vesiympäristön hyvinvointi on tärkein edellytys kalakantojen menestymiselle, ja jos kalojen kutualueet on pilattu tai vahinkoeläinkantojen säätely laiminlyöty, tilanteen korjaaminen on aloitettava näistä kysymyksistä.

Poliitikkojen tekemät valinnat vesiemme käytön suhteen ovat syynä myös lohen lisääntymismahdollisuuksien heikkenemiseen. Sähköntuotanto katsottiin joessa lisääntyviä kalakantoja tärkeämmäksi, ja joet valjastettiin.

Kutujokien kunnostamisen sijasta lohen poikastuotantoa ryhdyttiin elvyttämään rannikkokalastusta säätelemällä vuodesta 1986 lähtien. Vuosien varrella kalastusrajoituksia on tiukennettu ja välillä helpotettu määräajaksi. Eniten rajoituksista ovat kärsineet rannikkokalastajat Selkämerellä, missä lohisaalis on pienentynyt huippuajoista alle kymmenesosaan.

Useat niistä tavoitteista, joita on toistuvasti ja lisääntyvästi esitetty ehtona kalastusrajoitusten lieventämiselle, on saavutettu. Tästä on esimerkkinä lohen vaelluspoikasten määrän kymmenkertaistuminen sekä Tornionjoessa että Simojoessa vuoden 1996 jälkeen.

Toinen esimerkki on Suomen eliöiden tuorein uhanalaisuusarviointi. Itämereen laskevien jokien lohikantojen tilanteen todettiin kohentuneen 2000-luvulla, ja niiden uhanalaisuusarviota lievennettiin luokkaan vaarantunut (YM ja SYKE 2010).

Lohikantojen elpymisestä huolimatta kalastusrajoituksia ei ole haluttu lieventää, koska perimmäisenä tavoitteena on kalastuksen siirtäminen jokiin joka tapauksessa. Vuosituhannen vaihteessa tämä sanottiin ensimmäisen kerran ääneen.

Ensin perusteluna esitettiin jokien elämyskalojen tuottavan ammattikalastusta enemmän euroja. Kun tämä kalatalousalan yrittäjien eriarvoistaminen kyseenalaistettiin, keskusteluun tuli uutena terminä sekakantakalastus, joka sekin edellyttäisi kalastuksen keskittämistä jokiin.

Heikompien lohijokien kuten Mörrumin ja Emån kantaa olevia lohia ei kuitenkaan ole ollut Ahvenanmeren ammattikalastuksen saalisnäytteissä ollenkaan, ja Perämerelläkin vain vuonna 2011 ja tällöinkin vain yksi prosentti (RKTL 14/2012). Selkämerellä tapahtuva lohenkalastus ei siis ole minkäänlainen uhka näiden jokien lohikannoille.

Lohen kuolleisuus merialueella on lisääntynyt ammattikalastuksen rajusta vähenemisestä ja lohen poikastuotannon elpymisestä huolimatta. Odotamme tutkijoilta vihdoinkin selvitystä hylkeiden ja merimetsojen osuudesta kuolleisuuden lisääntymiseen.

Ympäristöministerin toivoisimme käsittävän tehtävänsä laajemmin. Sen sijaan, että kehitetään pelkästään luonnonsuojelua, vesien ja kalavarojen käyttöä tulisi suunnitella kokonaisvaltaisesti eri osapuolet huomioon ottaen.

Sami Veneranta
ammattikalastaja, puheenjohtaja
Selkämeren Ammattikalastajat ry
Maria Saarinen
FM, biologi
Ammattiopisto Livia

Kuka maksaa?

Suomen osuus Viipurin kirjaston korjauksesta 7,5 prosenttia. Entä USA:n osuus Kiasman korjauksista? **Etelän jätkä**

Asuttu maa

Suomen puoli on kivempi, koska se on asuttu. Ruotsi Haaparannasta ylöspäin on vain huonoja teitä. Lapsen suusta takapenkiltä.
Matkalla Pohjoiseen

Suomen luonto

Hyvä. Luonto on Suomen luksustuote. Ajatelkaa sitä erityisesti tankilla metsään runnovat myllyjen pystyttäjät.
Ex emäntä

KARI SALONEN

Odotamme tutkijoilta vihdoinkin selvitystä hylkeiden ja merimetsojen osuudesta lohen kuolleisuuden lisääntymiseen, kirjoittavat Sami Veneranta ja Maria Saarinen. Merimetsoja itäisen Suomenlahden kansallispuistossa.

Lehtivesat suojaavat mäntyä hirviltä

MT:ssä 16.10. oli kirjoitus hyönteisten ja hirvien tekemistä metsätuhoista. Vieressä ollut Metlan "Hirviohje" ihmetytti, erityisesti kohta Torjunta. Lehtipuuvesakon poisto oli tärkein neuvo.

Mitä olen metsissä kulkenut, niin ainakin täälläpäin taimikoita syödään talvella talvilaidunalueilla, ei kesäaikaan.

Hirvien talvilaidunalueet ovat niiden "muistissa", ja ne kerääntyvät niille pitkistäkin matkoista, vaikka siellä ei enää olisikaan parhaat mahdolliset ruokamaat. Ja jos siellä ei ole vesaa syödä, ja ainoa joka hangen päällä näkyy on männyn taimi, niin "aattelepa omalle kohalle" mitä silloin syöt.

Taimikoiden raivaus talvilaidunalueilla voisi olla syytä tehdä jollain muulla menetelmällä, kuin kaikki vesat juuresta poikki.

Ja monella taimikolla raivauksen jälkeen se arvopuu on niin harvassa että ei tule sahapuuta ikään, oksaisia turrukoita enempi.

Joltain oikealta metsäammattilaiselta olen joskus kysynyt, että huomioitteko talvilaidunalueet metsänhoidossa. Vastauksena on ollut, että mitä ne on.

Tuossa kesällä naapuri siivosi taimikkonsa kaikesta vesasta talvilaidunalueella, seuraamme mielenkiinnolla.

Markku Heikkinen
Tervo

> Hirvien talvilaidunalueet ovat niiden "muistissa", ja ne kerääntyvät niille pitkistäkin matkoista, vaikka siellä ei enää olisikaan parhaat ruokamaat.

4H:n työ lasten ja nuorten hyväksi on tärkeää

Valtiovarainministeriön esityksessä 4H-työn valtionapua ollaan leikkaamassa 4,42 miljoonasta eurosta 3,82 miljoonaan euroon, joka tarkoittaa 13,6 prosentin pudotusta.

Koska leikkausta on tapahtunut jo useana vuonna peräkkäin, on leikkaus erittäin suuri. Tämä ei ole kohtuullista siihen nähden, kuinka merkittävää työtä 4H Suomessa tekee meidän, nuorten ja lasten, parissa.

4H-järjestöllä on pitkä kokemus nuorten työelämävalmiuksien parantamisesta ja nuorten työllistämisestä. Monelle yläkouluikäiselle 4H:n Ajokortti työelämään -kurssi on ensimmäinen kosketus työelämään ja sen vaatimuksiin. Näin se on ollut myös meille.

Ajokortti työelämään -kurssin lisäksi 4H:n kautta nuoria on kurssitettu muun muassa kotipalvelutehtäviin. Vuonna 2012 4H:n kautta työllistyi 8 468 alle 29-vuotiasta nuorta, ja nuorten 4H-yrityksiä oli 304. Leikkaus valtionapuun tuntuu väärältä, sillä leikkauksen myötä 4H:n mahdollisuus nuorten työllistämiseen ja kurssittamiseen heikkenee.

4H-järjestössä ovat meneillään järjestön historian suurimmat uudistukset, kun muun muassa järjestön organisaatio on muuttumassa. Valtionavun leikkaukset suurten uudistusten keskellä vaikeuttavat sekä toiminnan parantamiseen tähtäävien toimintojen läpivientiä että 4H:n perustoimintaa. Riskinä on, että 4H-työ lasten ja nuorten hyväksi vaarantuu.

Suunnitellut leikkaukset 4H:n valtionapuun ovat myös ristiriidassa hallitusohjelmaan kirjattujen asioiden kanssa, esimerkkinä nuorten työllistäminen ja syrjäytymisen ehkäiseminen.

4H-järjestöllä on tarjota valmiita työkaluja yhteiskuntamme merkittäviin nuoria koskeviin haasteisiin. Muun muassa Nuorisotakuu -hankkeeseen on 4H:lla tarjolla valmiita ratkaisuja. 4H:n ei kuitenkaan ole mahdollista toimia ilman riittävää valtion tukea.

4H-järjestön valtionavun leikkauksen jälkiseuraukset tulisivat näkymään yhteiskunnassa lisääntyneenä työttömyytenä, syrjäytymisenä sekä meidän nuorten toimintamahdollisuuksien heikkenemisenä. Tähän yhteiskunnallamme ei ole varaa.

Sanna Kauppinen
4H-nuorten presidentti

4H:n mahdollisuus nuorten työllistämiseen ja kurssittamiseen heikkenee, kirjoittaa Sanna Kauppinen.

Syökö Donner lainkaan ruokaa?

Kansanedustaja Jörn Donnerista (r.) on nähtävästi kehittynyt vanha vihainen mies.

Jo jonkun kerran (viimeksi MT 14.10.) hän on julkisuudessa julistautunut maatalouden suurimmaksi vihamieheksi Suomessa. Itse umpikaupunkilaisena, vantaalaistuneena stadilaisena on mahdoton ymmärtää tällaista purkausta.

Tiettävästi myös Jörn Donner syö ruokaa. Pelkällä tupakalla, grogeilla ja kirjojen tuoksulla ihminen ei elä, vaikka ne elämän mukavaksi tekevätkin.

Tiedoksi sinne Helsingin Pohjoisrantaan, että tämä ruoka tulee juuri maaseudulta. Ruuan tuottaminen on ikään kuin maatalouden idea.

Suomen maataloudella ei ruokita vain suomalaisia. Puhtailla, laadukkailla suomalaiselintarvikkeilla on jatkuvasti kasvavat markkinat esimerkiksi Venäjällä. Tämä tarkoittaa suoraan viennin työpaikkoja ja toimeentuloa Suomeen.

Kaikkea maatalouteen ja erityisesti sen tukemiseen liittyvää ei tarvitse hyväksyä. Euroopan unioni on maailmanhistorian suurin ja hintavin maatalousbyrokratia. Siinä riittää saneerattavaa (ja ehkä purettavaakin) tulevina vuosina.

Itse maatalouden vihaaminen on kuitenkin sama kuin vihaisi ruokaa.

Donner tunnetaan huumorimiehenä ja suurena fiktion taitajana. Hänen maatalouspuheensa kuulunevatkin tälle osastolle.

Antero Eerola
kaupunginvaltuutettu
Vasemmistoliiton eurovaaliehdokas
Vantaa

Miksi matematiikka ei kiinnosta tyttöjä, vai kiinnostaako?

"Pääsykokeisiin pänttäilyn sijaan laudaturin tytöt voisivat hakeutua suoraan luonnontieteellisille tai teknisille aloille yliopistoon kuten pojatkin. Tyttöjen hakeutuminen teknisille ja luonnontieteellisille aloille purkaisi vähitellen vahvasti sukupuolen mukaan jakautuneita työmarkkinoita", kirjoittaa toimittaja Mirja Niemitalo kolumnissaan "Aina väärässä" (Kaleva 9.10.2013).

Kuten yleisesti tiedetään, Niemitalon mainitsemille aloille on helppo päästä opiskelemaan, jos on tehnyt oikeat ainevalinnat lukiossa. Suoraan valintaan ei tarvita yhtään laudaturia, mutta pelkät laudaturit eivät riitä, vaikka niitä olisi sen seitsemän kappaletta. Syy "helppoon" pääsyyn on siinä, että pitkän matematiikan vaativia opiskelupaikkoja on huomattavasti enemmän kuin on pitkän matematiikan kirjoittajia.

Jostain syystä matemaattiset aineet eivät ole tyttöjen suosiossa, vaikka ne oikein opiskeltuna vaativat vähemmän työtä ja ulkolukua kuin monet reaaliaineet. Matemaattisia aineita on opiskeltava pitkäjänteisesti ja perusteet ymmärtäen. Peruskoulussa annetaan matematiikan työkalut, joten alaluokkienkaan laskuopissa ei tulisi luistaa.

Niemitalo mainitsi huolen lääkäri- ja diplomaattikunnan naisistumisesta. Lääkäreiden osalta huoli poistunee pikkuhiljaa, elleivät tytöt ala panostaa koulussa matemaattisiin aineisiin. "Lääketieteellisten tiedekuntien pääsykoeuudistus on aiheuttanut ruuhkan aikuislukioiden luonnontieteen kursseille, kun pääsykokeissa testataan nykyisin tietoja lukion oppimäärän pohjalta." (SS 7.10.2013)

"Kuopiossa lukuvuonna 2010–2011 fysiikan kursseille osallistui 278 ja kemian 516 henkilöä, kun taas vuotta myöhemmin fysiikan kursseja kävi 443 ja kemian kursseja jopa 709 henkilöä. Aineita luetaan aiempaa enemmän erityisesti kaupungeissa, joissa on lääketieteellinen tiedekunta."

Jos opiskeltaviin aineisiin lisää vielä pitkän matematiikan, se auttaa huomattavasti fysiikan opiskelussa ja jos lääkiksen ovi ei avaudu sittenkään, on monia muita mahdollisuuksia luonnontieteen ja tekniikan aloilla.

Miksi media ei rummuta matemaattisten aineiden tärkeyttä? Tiedeviestinnän koulutuksiin pitää saada matematiikkaan ja sen sovellutuksiin perehtyneitä opiskelijoita. Kun nyt puhutaan paljon syrjäytymisestä, miksei korosteta matematiikan merkitystä sen ehkäisemisessä? Verovaroilla mällävä Yle pitäisi saada hyötykäyttöön. Esimerkiksi Radio Suomen musiikkikappaleiden väliin ja Prisma Studioon voisi sijoittaa pieniä asiantuntijahaastatteluja. Sitäkin on ihmetelty, miksi Ylelle ei saada matematiikkailtoja.

Eikö kannattaisi siirtää Ylen rahoitusta printtilehtien tukemiseen etenkin, jos lehtiin mahtuu myös matematiikkaa?

Printtilehdet ovat tärkeitä luku- ja kirjoitustaidon säilyttämisessä. On todettu, että netistä usein vain silmäillään artikkeleja. On ihan toista istua nojatuoliin, lukea ja miettiä rauhassa jutut.

Alli Huovinen
matikkatäti
Oulu

VIERASKOLUMNI

Sivistyksen etuvartio horjuu

Suomesta kehkeytyi kansakunta pienten paikallisyhteisöjen ja sivistyksen kautta. Tärkeä etappi oli kuntien muodostaminen vuonna 1865. Niiden perustehtäviksi tulivat kansakoulujen ja kirjastojen perustaminen. Siitä sikisi suomalainen sankaritarina, pohjoisen maamme huima menestys.

Vahvalle perustalle rakentuivat monipuolinen kansalaisyhteiskunta sekä sivistyksen hajautetut rakenteet: peruskoulu, lukiot, ammatilliset oppilaitokset, kansanopistot, yliopistot ja ammattikorkeakoulut. Suomen sivistysmalli on kansainvälisissä vertailuissa säihkynyt: Suomi kirii useimmiten maapallon osaajakansojen kärkiryhmään.

Juhlapuheissa ylistetään suomalaista sivistystä ja osaamisemme vahvuutta. Teot ovat toista. Sivistyspohjaamme rapautetaan. Päättäjien sanojen ja tekojen välillä on leveäksi railoksi revennyt ristiriita.

Talouden eheyttämisen nimissä kurjistetaan pieniä sivistysyksiköitä: vielä elinvoimaiset kyläkoulut suljetaan, lukioita yhdistetään jättimäisiksi oppimistehtaiksi, joissa oppilaat ja opettajat eivät tunne toisiaan, pieniä kirjastoja suljetaan, ammatilliset oppilaitokset keskitetään irti paikallisista yhteyksistään, ammattikorkeakouluja saneerataan julmasti.

Edellytykset sivistyksen hankkimiseen kapenevat ja ovat yhä enemmän riippuvaisia asuinpaikasta ja varallisuudesta. Suomen menestysedellytyksiä syödään sisältä päin.

Samaan aikaan kehittäjäeliitti elää innovaatiokeskittymien ja metropolistrategioiden lumetodellisuudessa. Konsulteilta tilataan karttoja, joilla uskotellaan, että kuntamme on osa milloin mitäkin kaarta, käytävää tai innovaatiokeskittymien strategista liittoumaa.

Sivistyksestä ei enää puhuta, siitä on tullut vieras sana. Sen sijaan esitellään innosta väräjävin äänin osaamisen ekosysteemejä. Vielä ovenraosta huikataan konsultin perään: "Me pyydämme sinut luoksemme vielä uudelleen, sinun valheesi on niin suloinen."

Lopetettavien kyläkoulujen ja kyläkirjastojen yhteyttä menestykseen ei enää nähdä. Ne eivät kuulu ekosysteemiin.

Jos kansalainen kuntajohdon yleisötilaisuudessa muistuttaa oman lähikoulunsa tai kirjastonsa lakkauttamisen haitallisuudesta, käsitetään huoli lillukanvarsiin takertumiseksi: kuntamme suuret strategiset visiot ova toisaalla. Katsotaan yhdessä tätä hienoa karttaa, jossa ekosysteemimme kytkeytyy Barentsin alueeseen, pohjoiseen ulottuvuuteen ja arktisen merenkulun strategioihin.

Ei myöskään pidä unohtaa kaivosten huimia mahdollisuuksia; mitä siitä, jos vesistö vähän pilaantuu, kalaa saa edelleen kaupasta ja uimahallissa voi uida; edistykselle emme voi mitään, on kannettava vastuuta. Tällaisen ihmeen edessä kansalainen ei voi muuta kuin istuutua ja vilkuilla arasti ympärilleen: toivottavasti kukaan ei huomannut hölmöyttäni.

Jo Eino Leino oivalsi kirkkaasti todetessaan, että Suomessa kansa seisoo mykkänä metsänrajassa ja katsoo hiljaa eliitin kisailua kukkakedolla. Kansa huomaa kisailun hyödyttömyyden ja todellisuuteen kytkeytymättömyyden, mutta antaa sen jatkua.

Nyt on kuitenkin saavutettu raja, jonka takana on suuri murtuma: suomalaisen sivistyksen perustavanlaatuinen hukkaantuminen.

Jo riittää elinvoimaisten kyläkoulujen lakkauttaminen, jo riittää sivukirjastojen kurjistaminen, jo riittää paikallisyhteisöjen orpoonnuttaminen. Meillä on edelleen uskomme, toivomme ja rakkautemme. Niiden varaan rakentuu myös tulevaisuuden onni ja kilpailukyky.

Miksi haluamme itse hapertaa menestyksemme ja hyvän elämämme perustan? Mihin on kadonnut oleellisen näkemisen taito? Miksi määrä on laatua tärkeämpää? Eläköön oleellinen, eläköön paikallisyhteisöt, eläköön sivistys.

HANNU KATAJAMÄKI
on Vaasan yliopiston aluetieteen professori.

hannu.katajamaki@uva.fi

VERKOSSA SANOTTUA

Parsinavetoiden kiellolle monta vastaväittäjää

Moni MT:n verkkokeskustelija tyrmäsi ajatuksen parsinavetoista luopumisesta. Asia nousi esille uutta eläinsuojelulakia valmistelevassa maa- ja metsätalousministeriön työryhmässä (Uusi eläinsuojelulaki kieltämässä parsinavetat, 16.10.).

Yleisin kommentti oli, että lukuisat tilat lopettavat, jos parsinavetat kielletään.

Kartsan mielestä kielto on tarpeeton, koska parsinavetoista luovutaan muutenkin.

"Pitääkö niihin vanhoihin puuttua edes siirtymäaikasäännöksellä, kun talousrealiteetit vie ne kuitenkin hyvin pian. Eikö juuri ole puhuttu siitä miten liika sääntely ja lait ovat kaiken sairauden syy."

"Miten oesi siirtymäajaksi vaekkapa sata vuotta enshättään...", ehdottaa Luokkas-Heikki Kostolta.

Esa huomauttaa, että parsinavetoista luopuminen merkitsee usein myös laidunnuksen loppua.

"Joo kyllä loppuu laidunnus jos mennään pelkkiin isoihin pihattoihin. Siis eihän täälä oo kohta mitää ku kaikki lopetetaan. Vihireitten syytä kaikki!!"

Maryn mielestä parsinavetoiden kielto on tätä päivää.

"Miten jotkut voivat olla sitä mieltä, että eläimen liikkumisen estäminen on hyvä asia ja sen poistaminen huono!? Kyllä maailman pitää liikkua inhimillisempään suuntaan, eikä päinvastoin. Olkaa iloisia kehityksestä parempaan päin."

Sopiiko metsästys luonnonsuojelualueelle?

Vilkkaasti kommentoitiin myös uutista pääministeri **Jyrki Kataisen** (kok.) myönteisestä kannasta metsästykseen luonnonsuojelualueille (Pääministeri sallisi metsästyksen luonnonsuojelualueilla, 18.10.).

Nimimerkki kaikenlaista ihmettelee vastakkainasettelua.

"Milloin metsästyksestä on tullut luonnontuhoamista? Todelliset luonnon tasapainon vaalijat löytyvät metsästäjistä, ihminen on muuttanut eläinkantojen tasapainoa niin merkittävällä tavalla, että ilman metsästäjiä ei oltaisi edes nykyisessä tilanteessa. Kuka on luonnonsuojelija ja kuka ei? Onko todellinen luonnonsuojelija ihminen, joka ei ymmärrä luonnosta mitään muuta kuin sen mitä näkyy ikkunan sisäpuolelta ulospäin, tai hän, joka tietää luonnonsta vain sen mitä tiedotusvälineet esittävät. Tietääkseni luonnon kiertokulun käsittämiseen tarvitaan muutakin kuin vain ajatus onnellisesta kettuperheestä kolossansa."

Esan mielestä metsästys ei kuulu oikealle luonnonsuojelualueelle.

"Mikäs suojelualue on sellainen jossa saa metsästää, luonnonsuojelualueiden idea taitaa olla unohtunut. Alunperin suojelualue oli alue, jossa metsästys oli kielletty. Luonnonsuojelualue, jossa saa metsästää ei täytä alkeellisimpiakaan luonnonsuojelualueen määritelmiä, kyseessä on lähinnä metsästykselle pyhitetty alue, josta häiriötekijät on poistettu."

Tapiolan Takamailla.com vastaa: "Huoli siitä, että alueesta tulisi metsästykselle pyhitetty alue, on perusteeton. Maastoon mahtuvat ongelmitta metsästäjät, marjastajat ja kaikki muut."

HENRIK SCHÄFER